

UNIVERZA V LJUBLJANI
MEDICINSKA FAKULTETA
CENTRALNA MEDICINSKA KNJIŽNICA

POROČILO O DELU CMK
2009

LJUBLJANA, APRIL 2009

POROČILO O DELU 2009

Centralna medicinska knjižnica (CMK) je visokošolska knjižnica Medicinske fakultete, ki skrbi za informacijsko podporo dejavnostim matične organizacije, poleg tega pa ima vlogo nacionalne knjižnice za medicino, ki nudi svoje storitve uporabnikom in knjižnicam iz vse Slovenije. Poslanstvo CMK je podpora biomedicinskemu izobraževanju, raziskovanju, kliničnem delu in zagotavljanju zdravstvenega varstva z izvajanjem informacijsko knjižnične dejavnosti., ki vključuje zagotavljanje dostopa do svetovne biomedicinske literature, pospeševanje učinkovite uporabe informacij in znanja ter izobraževanja uporabnikov.

CMK je v letu 2009 nadaljevala z zagotavljanjem kakovostnih knjižnično-informacijskih storitev za podporo pedagoškemu procesu, raziskovalnemu in strokovno zdravstvenemu delu na Medicinski fakultet. Informacijsko podporo je nudila tudi raziskovalcem, zdravnikom, zobozdravnikom ter ostalim zainteresiranim v slovenskem prostoru. Posebno pozornost je posvetila gradnji digitalne knjižnice ter tiskanih zbirk, večji dostopnosti elektronskih virov, prijazni ponudbi informacij na spletnem portalu, izobraževanju uporabnikov ter hitri in kakovostni dobavi dokumentov iz tujine.

V Centralni medicinski knjižnici je od 26.1. do 8.3.2009 potekal prvi fizični popis celotnega gradiva CMK. Knjižnica je bila v tem času zaprta za uporabnike, deloval je le dežurni telefon, v zadnji dveh tednih pa je bila organizirana dežurna služba.

FINANCIRANJE

Delovanje CMK se je v letu 2009 financiralo iz sredstev Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Agencije za raziskovalno dejavnost RS, Medicinske fakultete, članarin, strokovne dejavnosti CMK in sponzorjev. Skupni obseg prihodkov CMK je znašal 709.104,46 € kot je razvidno iz tabele 1, kar je bilo za 45% več kot leto prej. Glavni razlog za povečanje je bil porast sredstev s strani ARRS in prispevek MF za revije.

CMK je kandidirala na javnem razpisu za sredstva Agencije za raziskovalno dejavnosti RS (ARRS) za nakup tuje periodike in baz podatkov v letu 2010 ter na podlagi zahtevnih razpisnih pogojev zasedla drugo mesto. Iz sredstev ARRS je pridobila 390.092,03 €, kar je 20% več kot leto prej.

Prihodki iz strokovne dejavnosti CMK so se zmanjšali za 14%, glavni razlog je zaprtost knjižnice zaradi inventure. Ta sredstva so namenjena tekočemu poslovanju CMK (stroški vzdrževanja, izobraževanja, nabava opreme, depoziti v tujino itd.). Prihodki iz članarin so se zvečali za 4%, predvsem zaradi povečanega povpraševanja po oddaljenem dostopu. Prihodki sponzorjev so se povečali za 42%, ker so bila nekatera nakazila prenesena iz leta 2008 v leto 2009. Obseg namenskih sredstev za pedagoško literaturo pa je ostal enak.. MF je zagotovila manjkajoča sredstva za vzdrževanje obsega nabave tuje periodike in baz podatkov.

Prihodki	2008	2009	Razlika (%)
ARRS	325.076,69 €	390.092,03 €	20,00%
Članarine	41.572,00 €	43.138,00 €	3,77%
Sponzorji	26.582,00 €	37.826,00 €	42,30%
Sredstva MF za učbenike	33.383,00 €	34.000,00 €	1,85%
Sredstva MF za revije	0	149.170,43 €	
Strokovna dejavnost CMK	64.051,00 €	54.878,00 €	-14,32%
Skupaj	490.664,69 €	709.104,46 €	44,52%

Tabela 1. Prihodki CMK

V letu 2009 je potekala prvo polovico leta predvsem nabava abonmaja revij in baz za leto 2009, v drugi polovici leta pa že za leto 2010. Sredstva ARRS so pri nabavi abonmaja revij in baz 2009 pokrila 64,6% potreb, razliko so pokrila sredstva MF, članarine in prispevki sponzorjev.

Nabava učbenikov ki je vsako leto skrbno načrtovana, je v letu 2009 potekala preko javnega naročila. Sredstva za učbenike se zagotavljajo iz namenskih sredstev MF in članarin.

Poraba vseh sredstev za nakup tiskanega in elektronskega gradiva je v letu 2009 znašala 637.318,46€ in je razvidna iz tabele 2.

Odhodki	2008	2009	Razlika (%)
ARRS	325.076,69 €	390.092,03 €	20,00%
Članarine	104.200,16 €	42.061,00 €	-59,63%
Sponzoriji	53.897,49 €	21.996,00 €	-59,19%
Sredstva MF za učbenike	34.400,00 €	34.000,00 €	-1,16%
Sredstva MF za revije		149.170,43 €	
Skupaj	517.574,34 €	637.319,46 €	23,14%

Tabela 2. Poraba sredstev za nakup gradiva

KNJIŽNIČNO-INFORMACIJSKE STORITVE

CMK razvija knjižnično-informacijske storitve v skladu s potrebami uporabnikov, ponudbo virov in razvojem informacijskih tehnologij. Storitve vključujejo: izposajo gradiva, dobavo dokumentov, dobavo gradiva iz drugih knjižnic in tujine, informacijske storitve, izobraževanje uporabnikov, izdajanje informativnega gradiva in spletno ponudbo s knjižničnim portalom, digitalno knjižnico in oddaljenim dostopom do e-virov. CMK je bila v letu 2009 zaradi inventure 6 tednov zaprta, kar je vplivalo na obseg opravljenih storitev.

Uporabniki CMK prihajajo iz vse Slovenije, največ članov je iz Medicinske fakultete, sledi Univerzitetni klinični center ter nato druge zdravstvene in raziskovalne ustanove. Število vseh članov se je zmanjšalo za 7%, med zaposlenimi na MF pa se je povečalo za 8%. predvsem zaradi kakovostne ponudbe e-virov in oddaljenega dostopa. Število obiskov knjižnice s transakcijami v sistemu COBISS se je zmanjšalo za 19%. Omenjene aktivnosti so razvidne iz tabele 3.

Aktivnosti	2008	2009	Razlika (%)
Aktivni člani CMK	4156	3863	-7%
Aktivni člani: študenti MF	1978	1974	0%
Aktivni člani: zaposleni na MF	536	580	8%
Novovpisani člani	696	607	-13%
Obiski knjižnice	32787	26457	-19%
Obiski v knjižnici in preko OPACa	35805	29051	-19%

Tabela 3. Članstvo knjižnice in obiski

Z obsegom informacijske ponudbe se razvija tudi referenčna dejavnost, ki nudi ustrezno strokovno podporo pri reševanju informacijskih potreb. Uporabniki so postavili 16.412 vprašanj, ki so se nanašala predvsem na digitalno knjižnico, v manjši meri pa na splošne in specialne informacije. Nadaljuje se sodelovanje z Inštitutom informacijskih znanosti v Mariboru, kjer CMK v okviru nacionalnega referenčnega servisa odgovarja na medicinska in zdravstvena vprašanja.

UPORABA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

CMK omogoča v sistemu COBISS: avtomatizirano izposojanje knjižničnega gradiva, internetno podaljševanje gradiva, urejanje osebnega profila, obveščanje in druge uporabnikom prijazne storitve. V letu 2009 je bilo izposojenih 50.220 enot gradiva, kar je 17% manj kot leto prej (tabela 4). Upad zahtevkov je zabeležen pri izposoji revij, knjig in pri medknjižnični izposoji, pretežno zaradi zaprtosti knjižnice med inventuro. Pomembne novosti pri ponudbi so možnosti nakupa britanskih disertacij, barvnih kopij člankov ter nakup še neobjavljenih člankov s kreditno kartico.

Aktivnosti	2008	2009	Razlika (%)
Izposoja revij	30.116	23.908	-21%
Izposoja revij na dom	19.295	14.718	-24%
Izposoja revij v čitalnico	1.533	1.252	-18%
Posredovanje člankov	9.288	7.938	-15%
Izposoja knjig	24.028	20.709	-14%
Izposoja knjig na dom	22.155	19.158	-14%
Izposoja knjig v čitalnico	1.873	1.551	-17%
Medknjižnična izposoja	6.655	5.603	-16%
Gradivo iz CMK in SLO knjižnic	3.969	3.112	-22%
Gradivo iz tujine	2.686	2.491	-7%
Izposoja skupaj	60.799	50.220	-17%

Tabela 4. Izposoja, medknjižnična izposoja in dobava dokumentov

CMK omogoča preko knjižničnega portala dostop do elektronskega gradiva 24 ur na dan, tudi iz lokacij zunaj MF. Digitalna knjižnica se vse bolj uveljavlja pri uporabnikih, kar se kaže tudi pri uporabi e-virov. Ta se je povečala za 21%.

Uporaba e-gradiva	2008	2009	Razlika (%)
E-revije	86.119	90.408	5,0%
Podatkovne baze	40.561	48.061	18,5%
E-knjige	32.240	54.071	67,7%
Skupaj	158.920	192.540	21,2%

Tabela 5. Uporaba e-virov

CMK razpolaga s kakovostno opremo za reprodukcijo svojega gradiva. V letu 2009 je za potrebe uporabnikov izdelala 64.443 kopij, 126.181 tiskov in 18.459 skeniranih strani.

BIBLIOPEDAGOŠKO DELO

Namen bibliopedagoškega dela je usposabljanje uporabnikov za učinkovito iskanje in uporabo informacij in s tem pospeševanje informacijske pismenosti, samostojnega in vseživljenjskega učenja. Izobraževalne oblike sledijo razvoju informacijske ponudbe in potrebam uporabnikom. Bibliotekarji CMK so izvedli 40 ur informacijskega opismenjevanja za študente 1. letnika v okviru predmeta Biomedicinska informatika. Poleg tega je CMK organizirala usposabljanje uporabnikov za učinkovito uporabo e-virov v obliki tečajev. Čez vse leto je bilo izvedenih 31 tečajev, ki so je jih udeležilo 113 tečajnikov, med njimi tudi študenti (tabela 8). Pripravljena so bila tudi izobraževanja po meri posameznih skupin uporabnikov, med katere sodi tudi izobraževanje medicinskih sester v Bolnišnici Golnik.

Bibliotekarji so nudili uporabnikom 24 ur individualnega informacijskega svetovanja, ki je vključevalo tudi pomoč študentom pri izbiri in iskanju literature za posamezne predmete, seminarske in Prešernove naloge. Posodobili so informacijsko gradivo za samostojno uporabo knjižničnih virov in storitev in oblikovali novo zbirko Dermatologija v CMK: zbirka tiskanih in elektronskih virov

Mag. Nana Turk iz CMK je bila imenovana za tutorja za informacijske vire na MF in nudi informacijsko podporo tako študentom MF kot tudi študentom na izmenjavi v okviru projekta Erasmus. Redno poteka seznanjanje uporabnikov z novimi viri in storitvami, in sicer s preko spleta, elektronskih in običajnih oglasnih desk. Poleg tega so bibliotekarji ponudbo CMK predstavili udeležencem 40. Plečnikovega memoriala.

Izobraževanje uporabnikov	2008	2009	Razlika (%)
Število tečajev	33	31	-6,1%
Število tečajnikov	93	113	21,5%
Število vaj za študente	10	10	0,0%
Število pedagoških ur skupaj	106	102	-3,8%

Tabela 8. Izobraževanje uporabnikov

SPLETNA PONUDBA

Nadaljevalo se nadgrajevanje spletnih storitev s sodobnimi rešitvami za prijaznejšo in učinkovitejšo uporabo knjižnice, ki so na voljo na portalu CMK, portalu univerze v Ljubljani DIKUL in preko oddaljenega dostopa do e-virov z uporabo lastnega strežnika.

Pomembna novost je preoblikovanje obstoječih e-poštnih seznamov za obveščanje v nov koncept in izdaja mesečnika E-novice CMK. Njegov namen je boljše in bolj celovito seznanjanje uporabnikov s ponudbo CMK. Nadaljevalo se je predstavljanje CMK v Facebook.com, največji socialni mreži na svetu, kjer ima svojo skupino uporabnikov. Ta trenutno šteje 90 članov, predvsem študentov, ki se jih redno obvešča o novostih v knjižnici in dogodkih.

PORTAL CMK

Vse leto je potekalo oblikovno in vsebinsko nadgrajevanje portala za lažjo in prijaznejšo uporabo v okviru možnosti, ki jih dopušča trenutni sistem MF za urejanje spletnih vsebin. Uspešno je bilo sodelovanje z uredniki portala MF pri razvoju nekaterih modulov. Redno je potekalo vzdrževanje in dopolnjevanje seznamov elektronskih virov in internetnih povezav. Tedensko so se osveževale novice na prvi strani portala. Stalno je bila prisotna skrb za aktualnost vsebin. Letne statistike portala zaradi tehnični težav ni bilo mogoče zagotoviti.

PORTAL DIKUL

Zagotovljena je bila boljša integracija iskalnega orodja DiKUL na portalu CMK, ki uporabnikom olajša dostop in preiskovanje e-virov. Dopolnjen je bil seznam e-virov vključenih v iskanje tako, da bolje odraža potrebe uporabnikov CMK. Statistični program je zabeležil 4.662 obiskov iz MF.

ODDALJEN DOSTOP DO E-VIROV

Oddaljeni dostop do e-virov je deloval nemoteno vse leto. Novo pridobljeni viri so se sproti vključevali v dostop. Število uporabnikov se je stalno večalo, kar se odraža tudi v statistiki, ki je zabeležila 57% povečanje števila obiskov in 112% povečanje števila zahtevanih strani.

Oddaljeni dostop	2008	2009	Razlika (%)
Število obiskov	8790	13804	+57,04%
Število strani	311549	663215	+112,88%
Število zahtevkov	1129053	2054480	+81,96%

Tabela 5. Uporaba oddaljenega dostopa

GRADNJA KNJIŽNIČNIH ZBIRK

Centralna medicinska knjižnica je v letu 2009 prvič izvedla fizični popis celotnega knjižničnega gradiva. Popisala je 152.005 enot gradiva, med popisom je bilo izposojenega 39.344 enot, kar znese skupaj

191.349 enot. Inventurni višek je znašal 5.594 enot, dejanski inventurni manjko pa 21.231 enot, kar je bilo urejeno tekom razreševanja. UO MF je odobril odpis 54.664 enot gradiva, tako da je stanje tiskanega gradiva CMK na dan 31.12.2009 znašalo 139.066 enot.

CMK veliko pozornosti namenja gradnji kakovostne zbirke klasičnih in elektronskih informacijskih virov. V letu 2009 je bilo inventariziranih 2.381 enot tiskanega gradiva in pridobljenih 2.015 in odpisanih 1.986 enot. Poudarek je na razvoju digitalne knjižnice, ki zajema skupaj 1550 licenčnih in 495 prosto dostopnih e-revij ter 1.341 e-knjig s področja biomedicine.

REVIJE IN PODATKOVNE BAZE

Zbirka revij zajema najpomembnejše naslove v tiskani in elektronski obliki, ki se stalno nadgrajuje z novimi e-revijami, ki so na voljo uporabnikom MF preko lastne ali konzorcijske nabave. Iz tabele 6 je razviden prirast revij s 646 naslovi, ki se je bistveno povečal predvsem zaradi inventarizacije inventurnega viška. Lastna nabava je zagotovila 455 revij, t.j. 14% več, in 7 podatkovnih baz, med katerimi sta novosti DynaMedi in CINAHL Fulltext. Nadaljevalo se je sodelovanje v večini univerzitetnih konzorcijev za dostop do e-revij, ki skupaj z lastno ponudbo omogoča uporabo 1550 naslovov biomedicinskih e-revij, kar je 14% več kot leto prej. Na spletnem portalu sta uporabnikom namenjeni obsežni zbirki prosto dostopnih in licenčno dostopnih e-revij, ki se redno dopolnjujeta. Za abonma revij in podatkovnih baz 2009 je bilo porabljenih 510.878 €.

Prirast (naslovi)	2008	2009	Razlika (%)
Revije CMK	453	646	42,6%
E-revije (vklj s konzorcijskimi)	1360	1550	14,0%
Nakup (naslovi)			
Revije	398	455	14,3%
Podatkovne baze	5	7	40,0%
Poraba sredstev (abonma 2008/2009)	480.427 €	510.878 €	6,3%

Tabela 6. Prirast in nakup revij in podatkovnih baz v CMK

MONOGRAFIJE

Gradnja zbirke učbenikov za študijski proces na MF poteka v sodelovanju s predstojniki inštitutov in katedr, ki so sooblikovali načrt nabave učbenikov za šolsko leto 2009/2010 in ga je potrdila Študijska komisija MF. Število osnovnih učbenikov je bilo predvideno za 10% študentov, za predmete v prvem letniku pa za 15% študentov. Nabava učbenikov je potekala po ustreznem postopku javnega naročila, kjer je bil za dobavo tuje literature izbran dobavitelj Starkmann, za domačo pa DZS. V letu 2009 je prirast zaloge monografij znašal 860 tiskanih enot, od tega 361 enot učbenikov (tabela 7). Večino sredstev, v znesku 40.200 €, je bilo porabljenih za nakup 310 učbenikov in 141 e-knjig. Število nabavljenih učbenikov je bilo večje za 75%. Preko lastne nabave in konzorcijskih povezav je bilo uporabnikom dostopnih 1341 e.knjig, kar je 29% več.

Prirast (enote)	2008	2009	Razlika (%)
Monografije CMK skupaj	900	860	-4,4%
Učbeniki	279	361	29,4%
E-knjige (vklj. s konzorcijskimi)	834	1341	60,8%
Nakup (enote)			
Monografije skupaj	434	490	12,9%
Učbeniki	177	310	75,1%
E-knjige	134	141	5,2%
Poraba sredstev	33.481 €	40.200 €	20,1%

Tabela 7. Prirast in nakup monografij v CMK

Celotna zbirka tiskanega in elektronskega učnega gradiva je na portalu CMK dosegljiva po predmetniku. Mesečno izhajajo knjižne in študijske novosti, redno se pripravljajo tudi novosti na temo »zdravstvena nega« za objavo v Zdravstvenem obzorniku. Na dekanatu MF knjižnica tekoče ureja in posodablja razstavo učnega gradiva MF 1919 – danes.

OBDELAVA GRADIVA

Vse pridobljeno tiskano in elektronsko gradivo se s postopkom bibliografske in vsebinske obdelave vključi v računalniški katalog sistema COBISS, v katerega se vsako leto zajame tudi nekaj pomembnega starejšega gradiva. V letu 2009 je poleg redne obdelave potekalo tudi razreševanje inventarnih viškov in inventarnih manjkov računalniško obdelanega gradiva v sistemu COBISS in računalniški odpis inventarnih enot gradiv, ki jih je potrdil UO MF.

KADRI, PROSTORI IN OPREMA

KADRI

Zaposleni so pridobivali nova znanja na delavnicah, domačih in tujih kongresih, strokovnih obiskih in internih seminarjih. Za izmenjavo izkušenj je bilo pomembno 14-dnevno usposabljanje bibliotekarke mag. Nane Turk v medicinskih knjižnicah Univerze Ludwig Maximilian v Münchnu obisk, ki je potekalo v okviru projekta Erasmus. Sodelavka Tjaša Hribar je uspešno opravila strokovni bibliotekarski izpit in pridobila strokovni naziv bibliotekar., strokovni izpit je opravila tudi knjižničarka Špela Šuškoč.

PROSTORI IN OPREMA

Uporabnikom je za samostojno delo na razpolago 14 osebnih računalnikov z dostopom do interneta, licenčnih elektronskih virov, programskega paketa MS Office in tiskanje na laserski tiskalnik. V letu 2009 je bila za potrebe knjižničnih delovnih procesov posodobljena računalniška oprema s 4 osebnimi računalniki, napravo za mrežno varnostno kopiranje in neprekinjenim napajanjem za računalnik na izposoji. Gotovinsko poslovanje CMK je zahtevalo uvedbo novega računalniškega programa. Uspešno je potekalo sodelovanje s firmo Mircom, ki skrbi za vzdrževanje računalniške infrastrukture.

V revijski čitalnici sta bili s prerazporeditvijo opreme zagotovljeni 2 dodatni študijski mesti. Študenti pogrešajo tiho čitalnico za nemoten študij.

SODELOVANJE

Na MF redno poteka sodelovanje z inštituti, katedrami in študenti pri izbiri gradiva za pedagoški proces in pri gradnji knjižničnih zbirk. Knjižnični odbor se je redno seznanjal z delovanjem knjižnice in podpiral njen razvoj.

CMK na UL zastopa biomedicinski krog v Komisiji za razvoj knjižničnega sistema. Sodeluje v več delovnih skupinah in pri pripravi dokumentov za potrebe knjižničnega sistema UL.

CMK je kot osrednja knjižnica v biomedicinskem krogu slovenskih knjižnic koordinira nekatere njihove dejavnosti.

ZAKLJUČEK

CMK je v letu 2009 uspešno opravljala svoje poslanstvo in prvič izvedla popis celotnega knjižničnega gradiva. Zagotovila je kakovosten izbor virov za tiskane in elektronske knjižnične zbirke Obogatitev spletne ponudbe z nekaterimi pomembnimi novostmi je povečala interes uporabnikov za uporabo digitalne knjižnice, oddaljenega dostopa in izobraževalnih programov. Sodelovanje CMK na medicinskih

kongresih je predstavilo njeno ponudbo širši strokovni javnosti. Veliko pozornosti je bilo namenjene dobremu sporazumevanju z uporabniki in zadovoljevanju njihovih potreb.

OBJAVLJENA IN IZVEDENA DELA

Antolič V, Balažič J, Bilban M, Dežman R, Ermenc B, Gale N, Grad A, Hawlina M, Jan J, Jevtič V, Jezernik K, Kopal B, Kopač I, Koren S, Košir N, Kotnik V, Koželj V, Kržišnik C, Lunder T, Manohin A, Marinček Č, Marš T, Ovsenik M, Petrinja J, Pikelj F, Plemenitaš A, Pogačnik S, Poredoš P, Prunk K, Ravnik D, Rožič A, Rudolf Z, Skalerič U, Sketelj J, Smrkolj V, Stanovnik L, Starc V, Stare J, Svetina S, Šuput D, Švab I, Švagan M, Tomori M, Vodušek DB, Zidar N, Zorc M, Zupanič Slavec Z, Žargi M. 90 let Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani: 1919-2009. Ljubljana:UL MF, 2009:273.

Rožič A Problematika financiranja nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk v Republiki Sloveniji: poziv pristojnim ministrstvom in ustanovam. Knjižn Nov 2009; 19(1):4-10.

Rožič A, Majcenovič D, Oberč B. Discovering students needs: usability and focus group study of library website. In: Working With Others. Workshop programme and book of abstracts of EAHIL workshop; 2009 Jun 2-5; Dublin, Ireland: 65.

Turk, N. Usposabljanje v medicinskih knjižnicah Univerze Ludwig Maximilian v Munchnu. Knjižn Nov 2009; 19(9): 17-20

Turk N, Božislava Oberč. Predstavitev CMK na 40. Memorialnem sestanku profesorja Janeza Plečnika z mednarodnim simpozijem »Novosti v dermatopatologiji«; 3. do 4. december 2009; Medicinska fakulteta v Ljubljani.

Turk N, Oberč B. Delo s katalogom CMK in uporaba sistema PubMed: delavnica za medicinske sestre. 22. januar 2009; Bolnišnica Golnik-

Informativne zloženke CMK:

Cenik storitev CMK, Knjižnični red, Pogoji uporabe e-virov, Servis Subito, Katalog CMK, Digitalna knjižnica, Medline Plus, Pubmed, Pogosta vprašanja, E-knjige, E-revije, Izobraževalni tečajji, Access Medicine, MD Consult, Medknjižnična izposoja, Loansome Doc, Zgoščenke v CMK, Znanstveno utemeljena medicina, Ovid Web Gateway, Družinska medicina v CMK, [Dermatologija v CMK: zbirka tiskanih in elektronskih virov](#)

Objave na portalu CMK: Poljudna dela v CMK, Knjižne novosti, zbirke spletnih povezav (Zdravje za vse, Medicinska področja)

Predstojnica CMK
mag. Anamarija Rožič, dr.med.